

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”
/KAZINCZY/*

FELADATLAP

az

„ÉDES ANYANYELVÜNK”

nyelvhasználati verseny

országos, Kárpát-medencei döntőjére

a gimnáziumi versenyzők

számára

1. Pontosan állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

„Az ifjúság nevelése egy olyan országban, mely létéhez és szabadságához ragaszkodik, tökéletes kell hogy legyen.” /Széchenyi István/

- a) egy:
- b) olyan:
- c) országban:
- d) tökéletes:

2. Pontosan nevezze meg az aláhúzott toldalékok fajtáját!

„A barátság a szívben lakik, fénye mindeniben világít. Szórd szét kincseidet, és te leszel a világ leggazdagabb embere.” /Tatiosz/

Pl. divatok –k: a többes szám jele

- a) –ben:
- b) –ít:
- c) –l:
- d) –e:

3. A személynevek betűinek helyes sorrendbe állításával egy-egy foglalkozásnevet kapunk; minden betűt fel kell használnia!

Pl. Trip Ákos = kárpitos

- a) Rökkes Ede = _____
- b) Lel Ernő = _____
- c) Tékán Erna = _____
- d) Sűkön Mari = _____

4. Közismert idegen szavaink közül sok –ció végződésű. A meghatározásokhoz kapcsoljon egy ilyen végződésű szót!

- a) nemzet _____
- b) készruhák ipari előállítás _____
- c) csendes elgondolkodás, magába fordulás _____
- d) egyenjogúság (pl. a nőké) _____

5. Értékelje négy-öt mondatban a nyelvi udvariasság és a nyelvhelyesség szempontjából az alábbi esetet!

Egy idős ember – bottal a kezében – villamosra vár Budapest egyik forgalmas útvonalának megállójában. Megérkezik a jármű, az ajtók kinyílnak, egy fiatalember rászól az előtte felszállásra váró említett idős férfinak: „Tata, nyomakodj már, mert mindjárt fellöklek!”

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. A *fej* szó mondatba foglalásával egyértelműen adja meg négy különböző jelentését a szónak!

- a)
- b)
- c)
- d)

7. Mindegyik sorban van egy szó, amely tartalmilag nem illik a többi közé. Húzza alá a kakukktojás! Röviden indokolja, hogy az aláhúzott szó miért kakukktojás!

- a) bencés, dominikánus, ferences, pálos, muszka
- b) kapa, borona, gereblye, harmadfél, kasza
- c) fillér, dikó, garas, krajcár, batka
- d) kun, besenyő, mony, jáasz, székely

8. Minél pontosabban határozza meg az együttérzés főnév jelentését! Saját életéből írjon két személyes példát, amikor Ön vagy más együttérző volt!

együttérzés:

.....

.....

példák:

a).....

.....

b)

.....

9. Röviden értelmezze az alábbi közmondásokat!

a) A király soha nem tudhatja, ki szereti igazán.

.....

b) Kutyából nem lesz szalonna.

.....

c) A papír türelmes.

.....

d) A szükség törvényt bont.

.....

10. Nevezze meg – ha szükséges, a megfelelő toldalékkal ellátva –, hogy mely gyümölcsök nevei hiányoznak az alábbi szólásokból, szóláshasonlatokból!

a) Olyan, mint a kifacsart

b) Nem esik messze a(z) a fájától.

c) Másnak kaparja ki a

d) Unja a

11. Az eszperente nyelven írt meghatározások megoldása egy-egy neves magyar ember család- és utóneve. Ügyeljen arra, hogy a vezeték- és keresztnévben is csak „e” magánhangzó szerepelhet!

a) Egy ember, kenyere zene. E nemzetnek szerzett kellemes, jeles zengzeteket.

A név: _____

b) Egy ember, neve mellett rengeteg szerzett, lejegyzett mese.

A név: _____

c) Egy neves ember, szerelmes szerepekben, Tenkes-hegyen egy seregnek feje lett.

A név: _____

12. Jelölje a *Beszélni nehéz!* – ma *Szóról - szóval* – című rádióműsor megfejtéseiben alkalmazott módon a példamondatot!

Sátoraljaújhelyben átadták a Szárhegyet és a Várhegyet összekötő függőhidat. A Nemzeti Összetartozás Hídja világrekordernek számít.

13. Pótolja a hiányzó írásjeleket – s ahol szükséges, a nagybetűket – a következő tagolatlan szövegben!

mit szólnátok egy olyan aranykapuhoz amelyen átmenve mássá lesz az ember igaz hogy nem lehet egy lépéssel átmenni alatta sokáig évekig tart az átmenetel de csak az megy át igazán rajta aki közben egészen átalakul ilyen aranykapu az iskola kapuja beléptek ide elindultok e kapu alatt mint kislányok kisfiúk s kijöttek belőle mint olyan fiatalok akik az általános emberi műveltség alapismereteit elsajátítottátok

/Ravasz László/

14. Mit jelentenek az alábbi szavak? Értelmezze őket körülírással vagy rokon értelmű kifejezéssel!

a) láger =

b) lajtorja =

c) skandalum =

d) szenior =

15. Elemezze a tanult módon a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi többszörösen összetett mondatokat!

a) „A halottak aggódva benéznek az ablakon, eloltják a lámpát a fáradt diák fölött, megsúgják a rímet az álmatlan költőnek, ennél fogva segítenek a megbékélt holtak a töprengő, civakodó, boldogtalan élőkön.” /Cs. Szabó László/

.....
.....
.....

b) „Jó lenne, ha tudnánk, hogy szépen beszélni nem könnyű, de megtanulható.” /Kováts Dániel/

.....
.....
.....

16. Az ismert jelöléseket használva elemezze mondatrészek szerint az alábbi egyszerű mondatot! Készítse el az ágrajzát is!

Mi sokszor éneklő dallammal bontjuk meg a magyar mondat csengését.

17. Fejezze ki ország- előtaggal kezdődő összetétellel az alábbi meghatározásokat!

a) gömb alakú koronázási jelvény (egy gyümölcs formájára emlékeztet)

= _____

b) állampolgárok által választott törvényhozó testület

= _____

c) Budapesten a Duna partján látható épület

= _____

d) országos vagy udvari méltóságot viselő főnemes; főrend

= _____

18. Húzza alá az alábbi mondatokban nyelvhasználati szempontból hibásan használt szót, kifejezést! Írja le helyesen a mondatokat!

a) Kicsillant a szemem, amikor meghallottam a nevét.

Helyesen:.....

b) A fiúk nem tudtak úgy villódzni, ahogy szerettük volna.

Helyesen:.....

c) Nem akartuk, hogy ránk ülepedjen a rossz hangulat.

Helyesen:.....

d) Adjunk neki néhány napot, amíg belerázkódik a versenybe.

Helyesen:.....

e) Amíg nem rúg egy gólt, egyre idegesebb, feszesebb lesz a csapat.

Helyesen:.....

f) Amelyik csapat rúg egy meccset, az nyer.

Helyesen:.....

19. Illesszen a szó belsejébe egy mássalhangzót úgy, hogy újabb értelmes szót kapjunk!

Pl. szerény – szekrény

a) gondok – _____

b) betér – _____

c) bakó – _____

d) bajok – _____

